

NORGES HØYESTERETT

Den 22. april 2016 ble det av Høyesteretts ankeutvalg bestående av dommerne Skoghøy, Matheson og Falch i

HR-2016-00846-U, (sak nr. 2016/669), straffesak, anke over kjennelse:

A (advokat John Christian Elden)

mot

Den offentlige påtalemyndighet

avsagt slik

K J E N N E L S E :

- (1) Saken gjelder spørsmål om det kunne foretas ransaking med grunnlag i en siktelse for forsøk på frihetsberøvelse og omsorgsunndragelse, jf. straffeloven § 254 og § 261.
- (2) A, født 00.00.1955, ble sammen med tre andre personer, 10. februar 2016 siktet for overtredelse av straffeloven 2005 § 254, jf. §§ 16 og 15 og § 261 første ledd, jf. §§ 16 og 15. Ved påtegning samme dag fremsatte Øst politidistrikt begjæring om rettens beslutning om ransaking hos de fire siktede.
- (3) Saken har sin bakgrunn i at A og to av de andre siktede ble pågrepet i X på Kypros 1. februar 2016 idet de var i ferd med å krysse grensen. Bakgrunnen var mistanke om at de tre skulle bortføre et barn fra moren på Kypros og bringe det tilbake til faren i Norge.
- (4) Den 8. februar 2016 sendte Kypros en rettsanmodning til Norge om bistand i etterforskningen, herunder anmodning om å gjennomføre avhør og foreta ransaking. Anmodningen ga ikke grunnlag for ransaking i Norge, men norske myndigheter besluttet at det også skulle opprettes norsk straffesak. Begjæringen om ransaking som ble fremsatt av Øst politidistrikt, var basert på den norske siktelsen.
- (5) Halden tingrett traff 11. februar 2016 beslutning hvor begjæringen om ransaking hos de siktede ble tatt til følge. Påtalemyndigheten traff dagen etter, den 12. februar 2016, beslutning om beslag i blant annet mobiltelefon tilhørende A.
- (6) A anket den 12. februar 2016 beslutningen om ransaking til lagmannsretten. Han ba samtidig om at anken ble gitt oppsettende virkning. Begjæringen ble ikke etterkommet, hvoretter

påtalemyndigheten etter at ransakingen var gjennomført, påstod anken avvist, subsidiært forkastet.

- (7) Ettersom forsvarer hadde gjort gjeldende at den beslaglagte mobiltelefonen inneholdt advokatkommunikasjon, fremmet påtalemyndigheten i påtegnning til Halden tingrett 17. februar 2016 begjæring om at dette beslaget ble opprettholdt.
- (8) I anken over ransakingsbeslutningen avsa Borgarting lagmannsrett 14. mars 2016 kjennelse med slik slutning:

"Anken forkastes."

- (9) Lagmannsretten kom til at siktede hadde en aktuell interesse i å få prøvd om vilkårene for ransaking forelå. Den mente at straffeloven § 254 slik saken lå an, ikke kunne gi hjemmel for bruk av et slikt tvangsmiddel, men at vilkårene for å ransake likevel var oppfylt da det forelå skjellig grunn til å mistenke A for forsøk på omsorgsunndragelse, jf. straffeloven § 261, jf. § 16.
- (10) A har anket til Høyesterett. Anken retter seg mot lagmannsrettens rettsanvendelse og saksbehandling. Det bestrides at det forelå grunnlag for ransakingen. I korte trekk anføres det at As handlinger ikke innebærer noen overtredelse av straffeloven § 261. Det vises til at lagmannsretten har lagt til grunn at barnet var bortført fra faren i Norge, og at faren har omsorgsrollen for datteren. Det er ikke rettsstridig å "unndra en mindreårig" for å gjenforene barnet med den som hadde omsorgsrollen i Norge. Når handlingene ikke omfattes av straffebudet, er det unødvendig å gå den lengre veien om nødrettsbetraktninger eller drøftelse av lovlig selvtekt etter straffeloven § 19. Subsidiært anføres det at kjennelsesgrunnene er mangelfulle da det ikke fremgår hvorfor lagmannsretten – under tvil – har lagt til grunn at forsøkets nedre grense er overtrådt for § 261. Det vises til at lagmannsretten kom til at forsøkets nedre grense ikke var overtrådt hva gjaldt straffeloven § 254.

- (11) Det er nedlagt følgende påstand:

"Lagmannsrettens kjennelse påstås opphevet."

- (12) Påtalemyndigheten er kjent med anken, men har ikke inngitt merknader til den.
- (13) Høyesterett har mottatt kopi av påtalemyndighetens brev til forsvarer 7. april 2016 der det informeres om at innholdet på enhetene som ble beslaglagt, er ferdig gjennomgått. I brevet opplyses at det ikke er funnet "kommunikasjon mellom advokater eller annen kommunikasjon som kan være undergitt bevisforbud". Påtalemyndigheten beklager i brevet at beslaget er gjennomgått "til tross for anførsle fra forsvarerne i saken". Det heter at hendelsen skyldes svikt i kommunikasjonen mellom ulike avsnitt involvert i etterforskningen. Av brevet fremgår videre at funn av relevans er beskrevet i egne rapporter som er lagt på saken. I brevet, som er stilet til forsvarer, heter det dernest:

"Det bes om en tilbakemelding på hvorvidt det fra forsvarerhold fremholdes en begjæring om at innholdet fra enhetene sendes retten for gjennomgang."

- (14) Forsvarer har overfor ankeutvalget og påtalemyndigheten bemerket følgende:

"Det skal fra denne side kun kort bemerkes at dokumentutskrifter, rapporter fra gjennomgang og speilkopi i databærer bes oversendt tingretten inntil det tas stilling til om

denne kan ransakes, jfr. kravet til skjellig grunn til mistanke.

Når det gjelder den praktiske gjennomgangen fra tingrettens side, vil vi komme tilbake til dette etter at ankeutvalget har vurdert om det foreligger slik skjellig grunn og/eller om lagmannsrettens begrunnelse her er tilstrekkelig".

- (15) *Høyesteretts ankeutvalg* bemerker at lagmannsrettens kjennelse er avsagt etter anke over en beslutning truffet av tingretten. Ankeutvalgets kompetanse er derfor begrenset i samsvar med straffeprosessloven § 388 første ledd. Utvalget kan etter dette bare prøve lagmannsrettens lovtolkning og saksbehandling.
- (16) På tidspunktet for den påankede avgjørelsen var ransakingen allerede gjennomført. Lagmannsretten mente imidlertid at det følger av Rt. 1996 side 1081 at når det er tale om et beslag som hevdes å inneholde advokatkommunikasjon som er undergitt bevisforbud, er den rettslige interesse i behold så lenge beslaget ikke er gjennomgått. Retten kom derfor til at siktede fortsatt hadde en aktuell interesse i å få prøvd om vilkårene for ransaking forelå.
- (17) Etter ankeutvalgets syn følger det av førstvoterendes bemerkninger i Rt. 1997 side 1590 om rekkevidden av 1996-avgjørelsen, at den rettssetningen lagmannsretten bygger på, må reserveres tilfeller der det er en presumsjon for at ransakingen er innrettet mot dokumenter som inneholder advokatkorrespondanse, slik som ved ransaking av et advokatkontor. Høyesteretts ankeutvalg ser det slik at dette ikke er situasjonen i foreliggende sak der det tas beslag i en helt alminnelig databærer som en mobiltelefon, tilhørende en privatperson.
- (18) Når forsvarer rettet anken mot ransakingsbeslutningen, skyldes dette antakelig at anken ble utferdiget før beslaget ble tatt. Selve beslaget er imidlertid ikke senere blitt angrepet etter straffeprosessloven § 208. Det er for Høyesterett heller ikke opplyst hvor påtalemyndighetens begjæring overfor Halden tingrett om kjennelse for fortsatt beslag står. Forsvarer har i sin seneste merknad overfor Høyesterett klart tilkjennegitt at det fortsatt er rettsgrunnlaget for ransakingsbeslutningen som skal prøves i en videre anke, og at en prøving av beslaget utstår inntil lovligheten av ransakingen er avgjort.
- (19) Påtalemyndigheten har for Høyesterett ikke anfektet siktedes rettslige interesse i den videre anken; heller ikke i lys av at beslaget nå er gjennomgått. Det er imidlertid sikker rett at anke over beslutninger om tvangsmidler krever aktuell interesse, og at retten våker over dette av eget tiltak.
- (20) Som det allerede vil ha fremgått, er det ankeutvalgets oppfatning at det ikke var adgang til å anke over beslutningen om ransaking etter at ransakingen var gjennomført, og at lagmannsrettens avgjørelse derfor heller ikke kan ankes videre. Anken må derfor avvises.
- (21) Slik saken står, finner utvalget grunn til å bemerke – som allerede nevnt – at lovligheten av det foretatte beslaget, vil kunne prøves av tingretten etter straffeprosessloven § 208. Hvorvidt ransakingen mangler hjemmel fordi det underliggende forhold eventuelt ikke er straffbart, kan prøves i denne sammenheng.
- (22) Avgjørelsen er enstemmig.

SLUTNING :

Anken avvises.

Wilhelm Matheson
(sign.)

Jens Edvin A. Skoghøy
(sign.)

Ingvald Falch
(sign.)

Riktig utskrift: